

6. Pirozhenko, T.O, Soloviova, L.I. et.al. (2016). *Tsinnisni oriyentatsiyi dytyny u dorosloму sviti [Values of the child in the adult world]*. T.O. Pirozhenko (Ed.). Kyiv: Vy`davny`chy`j Dim «Slovo». 248 s. [in Ukrainian].

УДК 37.015.3

ВІДВЕРТИЙ ДІАЛОГ: НОВІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ

Тесленко О.В.

педагог вищої кваліфікаційної категорії,

методист інформаційно-методичного центру

управління освіти і науки Новоград-Волинської міської ради

У статті розглянуто взаємодію педагогів дошкільного закладу та сім'ї, формування ціннісних орієнтацій у дітей та дорослих, міститься практичний виховний досвід правильно організованого прийому дитини в групу у ранкові та вечірні години «Із рук в руки».

***Ключові слова:** ціннісні орієнтації, співпраця з батьками, зміщення акцентів, емоційний стан, інноваційні форми й методи роботи, адресна допомога.*

Тесленко Е.В. ОТКРОВЕННЫЙ ДИАЛОГ: НОВЫЕ ФОРМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С РОДИТЕЛЯМИ.

В статье рассмотрено взаимодействие педагогов дошкольного учреждения и семьи, формирования ценностных ориентаций у детей и взрослых, содержится практический воспитательный опыт правильно организованного приема ребенка в группу в утренние и вечерние часы «Из рук в руки».

***Ключевые слова:** ценностные ориентации, сотрудничество с родителями, смещение акцентов, эмоциональное состояние, инновационные формы и методы работы, адресная помощь.*

Teslenko O.V. FRANK DIALOGUE: NEW FORMS OF INTERACTION WITH PARENTS.

The article deals with the interaction of teachers of preschool institutions and the family, the formation of value orientations in children and adults, contains practical educational experience of a properly organized reception of a child in the group in the morning and evening hours "from hand to hand".

Keywords: *value orientations, cooperation with parents, shift of emphasis, emotional state, innovative forms and methods of work, targeted assistance.*

«Дорослі мають оволодіти здатністю дивитись, бачити, помічати й розуміти за проявами поведінки дитини її індивідуальні особливості, розуміти, що й у дитини слід вчитися певних «дитячих мудростей». Саме таке розуміння й відкриває шлях до дитячої душі, а заволодавши «ключиком» від серця малюка, кожен дорослий може сподіватися і на його любов».

С.О. Ладивір

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі самоствердження української держави педагогічна діяльність належить до найбільш значущих професій за складністю та відповідальністю. Педагог має сформувати у молодого покоління ціннісні координати життєдіяльності, а в часи кардинальних економічних, політичних і соціальних змін, для яких, поряд із позитивними тенденціями, характерні втрата, розмитість, підміна ціннісних орієнтирів, проблема набуває особливої ваги. Велика відповідальність покладається на вихователя закладу дошкільної освіти, адже він формує підґрунтя ціннісної картини світу в дітях. У своїй знаменитій відповіді на питання «Що означає хороший учитель?», Василь Сухомлинський відзначав: «Це насамперед людина, яка любить дітей, знаходить радість у спілкуванні з ними, вірить у те, що кожна дитина може стати доброю людиною, вміє дружити з дітьми, бере близько до серця дитячі радощі і прикрощі, знає душу дитини, ніколи не забуває, що сам він був дитиною».

Актуальність вивчення питання формування цінностей дітей дошкільного віку пов'язана із суспільним запитом теоретичного обґрунтування та

об'єктивного аналізу впливу ціннісних орієнтацій життєдіяльності дитини як фактору її повноцінного розвитку. Однією з провідних тенденцій сучасної освітньої ситуації стає перехід до ціннісної парадигми, в якій помітна підвищена увага до формування ціннісно-сислової сфери дитини (Г. Бал, І. Бех, М. Богуславський, М. Боришевський, В. Караковський, Г. Корнетов, З. Равкін, В. Чудновський).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що інтерес до проблеми формування ціннісних орієнтацій є постійним, про що свідчать наукові праці Т. Кадикової, Є. Помиткіна, С. Рубінштейна, які розглядають механізм дії та розвитку орієнтацій як засобу розв'язання протиріч і конфліктів в мотиваційній сфері особистості. У педагогічній науці ціннісні орієнтації як об'єкт виховання досліджували І. Жерносек, П. Ігнатенко, В. Іздебська, І. Підласий, Р. Скульський та ін.

Вимоги суспільства до виховання ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку представлено в державних документах, зокрема, Базовому компоненті дошкільної освіти, який ґрунтується на основних положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» та ін.

Закон України «Про освіту» покладає на батьків відповідальність за розвиток і виховання власних дітей. Відтак, вкрай важливим є об'єднання виховних зусиль дошкільного навчального закладу і сім'ї на користь дитини.

Психологічний супровід взаємодії закладу дошкільної освіти і родини розглядається, як система діяльності педагогів і психологів, що сприяє активізації змістовних характеристик усіх структурних компонентів освітнього процесу.

В основі «нової філософії» взаємодії сім'ї і дошкільного закладу лежить ідея відповідальності батьків за виховання дітей, покликаної соціальних інститутів (дошкільні заклади, школи, позашкільні заклади) допомагати та спрямовувати їхню виховну діяльність. Визнання пріоритету сімейного виховання потребує іншого змісту взаємин сім'ї та дошкільного закладу.

Новизна таких взаємин визначається поняттями «взаємодія» та «співробітництво». Суть даних понять полягає у беззаперечній рівновартісності вкладу кожного учасника процесу та у відсутності привілею вказувати, контролювати та оцінювати.

Проблему співпраці дошкільного навчально-виховного закладу і сім'ї вивчали В. Котирло, С. Ладивір, М. Машовець, О. Арнаутова та ін.

У законі України «Про освіту» зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей. Дошкільну освіту визначено цілісним процесом, спрямованим на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Ціннісні орієнтації виступають важливим фактором, що регулює, обумовлює мотивацію особистості, диктує той чи інший тип поведінки, вид діяльності, який відповідає її потребам та інтересам. Основний їх зміст закладено у світогляді, моральних переконаннях, глибоких постійних уподобаннях людини. Традиційно вважалося, що провідною в процесі формування ціннісних орієнтацій є роль виховної системи закладу дошкільної освіти, яка здебільшого розглядається як процес, у якому вихованець постає лише об'єктом педагогічних впливів, а виховна діяльність складається з набору стандартних заходів.

Вітчизняні вчені та педагоги (І. Бех, А. Богущ, Н. Гавриш, О. Кононко, А. Маслоу, Н. Побірченко, Т. Поніманська, І. Рогальська, С. Русова, В. Сухомлинський) вважають, що треба дітей якомога раніше знайомити з гуманістичними поняттями, моральними уявленнями, навчати доброті. Адже, саме дошкільний вік вважається сенситивним для формування морально-етичних основ розвитку особистості. Вирішальною педагогічною умовою у формуванні ціннісних орієнтацій і є взаємодія педагога і дитини, оскільки успіх

цього процесу залежить від людини, яка у цей час поряд з дитиною. Обов'язком педагога є зрозуміти дитину, створювати умови для розвитку і реалізації її умінь, здібностей та самостійності.

Педагог має бути для дитини еталоном демократичної і гуманістичної поведінки. Як зазначає Т. Поніманська: «Майстерність вихователя саме й полягає в умінні доцільно й адекватно апелювати до почуттів і досвіду дітей, тактовно і делікатно обговорювати з ними питання, що їх хвилюють, точно допомагати в ціннісному освоєнні світу людей».

Партнерство у спільній діяльності вихователів дошкільного закладу і батьків допускає наявність суб'єктивних інтересів кожної із сторін, але виконання практичних дій цими сторонами забезпечує розвиток особистості дошкільника.

Виклад основного матеріалу статті. Педагоги і психологи одностайно стверджують, що дошкільний вік – період активного розвитку особистості дитини (Ш. Амонашвілі, Л. Виготський, В. Давидов, С. Максименко, О. Савченко та ін.). Саме в цей період закладаються основи вихованості: розвиваються моральні уявлення, почуття, звички. Тому єдність дій вихователів ЗДО і сім'ї є принципово важливим, оскільки дозволяє розкрити особливості формування ціннісних орієнтацій у дітей.

На батьків покладається особлива відповідальність, на чому неодноразово наголошував у своїх працях видатний педагог В. Сухомлинський. Для реалізації цієї місії, зрозуміло, батьками має бути опрацьована власна ціннісна сфера життя, з якою, у свою чергу, тісно пов'язана система цінностей дітей, що слугує орієнтиром вибору певного виду діяльності, домінуючого у даний віковий період їх розвитку.

На жаль, відбулась певна підміна реальності: на папері взаємодія з батьками залишається пріоритетною проблемою вирішення, а на справді дієвого, глибинного діалогу між ЗДО і родинами не відбувається. А між тим вже і в «дошкільному світі» відчувається розповсюдження так званого вірусу жлобства та агресії.

Важливою умовою створення єдиного простору розвитку повинні стати вироблення і прийняття єдиних вимог, що пред'являються до дитини вдома та в ЗДО. Це сприяє не тільки створенню психологічного комфорту для дитини, а й зміцненню авторитету батьків і педагогів.

Проте поза увагою залишилося питання, за допомогою яких форм та методів роботи заклад дошкільної освіти має взаємодіяти із сім'ями вихованців, щоб забезпечити формування ціннісних орієнтацій дітей і дорослих.

У всіх чинних законодавчих документах України задекларовано положення про те, що відповідальність за виховання, розвиток і навчання дітей несе сім'я. Однак переважна частина сучасних батьків цього не усвідомлює, перекладаючи відповідальність за розвиток своєї дитини на соціальні інститути, а саме дошкільний заклад та школу. Інша ж частина свій обов'язок перед суспільством і державою розуміє, але часто не знає, як саме правильно виховувати і розвивати дитину.

Однією з найактуальніших задач, що стоять сьогодні перед дошкільною установою є організація роботи з сім'єю. Родина і дошкільний навчальний заклад – два суспільних інститути, які закладають фундамент майбутнього дитини, є першими наставниками в становленні особистості.

У теперішній час існують різноманітні методи та форми педагогічної просвіти та співпраці з батьками, як традиційні, які широко та давно використовуються у практиці закладів дошкільної освіти, так і новаторські, нетрадиційні. Але всі вони мають бути спрямовані на реалізацію завдань поставлених державою перед дошкільною освітою.

Задача номер один для педагогічного колективу дошкільного закладу – використовуючи старі, традиційні методи роботи з родинами, наповнити їх сучасним змістом, новими пріоритетами, зміщеними акцентами на індивідуальну роботу із сім'ями, вивчення стилів сімейного виховання, проблем окремо взятої родини, забезпечення кожного члена родини порцією адресної допомоги.

Дорослі (педагоги і батьки) мають прийти до однакового розуміння індивідуальності дитини, бути однаково озброєні психолого-педагогічними знаннями і баченням, забезпечити гармонію взаємодії та впливу на душу і розум малюка.

Саме завдяки закладу дошкільної освіти батьки мають змогу отримати необхідний досвід. Важливо, щоб на високому рівні відбувалася взаємодія між родинами та педагогами. Діяльність усіх служб дошкільного закладу: адміністративно-господарська, методична, психологічна, фізична, логопедична, музична – має бути спрямованою на успішну роботу з дітьми та їх батьками.

З першими труднощами батьки зустрічаються в період адаптації дитини до дитячого закладу. В цей час важко не тільки дітям, але і їхнім батькам. Тому дуже важлива спільна робота вихователя з батьками. І саме в цей час, особливо важливий контакт батьків і педагогів, оскільки для малюка відрив від сім'ї – дуже важкий процес. Необхідна умова успішної адаптації – узгодженість дій батьків і вихователів, зближення підходів до індивідуальних особливостей дитини в сім'ї та дитячому садку. Процес адаптації дошкільника до нових для нього умов, входження в колектив однолітків – процес тривалий, непростий і дуже індивідуальний. Відбувається освоєння початкових уявлень соціального характеру і включення дітей у систему соціальних відносин. Щоб полегшити цей період, педагогу необхідно вивчити індивідуальні особливості дитини, використовувати елементи тілесної терапії (брати дитину на руки, обіймати, погладжувати), використовувати ігрові методи взаємодії з дитиною, створювати у дитини позитивну установку на майбутні режимні процеси, погоджувати методику режимних процесів з сім'єю. Необхідно зберігати в період звикання звичні для дитини прийоми догляду, навіть якщо вони суперечать установкам педагога: покачати його на руках перед сном, взяти з собою іграшку, дати пустушку, якщо він до цього звик.

Виховання і розвиток дитини неможливі без участі батьків. Щоб вони стали помічниками педагога, творчо розвивалися разом з дітьми, необхідно переконати їх у тому, що вони здатні на це, що немає цікавіше і радісніше

справи, ніж вчитися розуміти свою дитину, а зрозумівши її, допомагати у всьому, бути терплячими та люблячими («любити дитину 24 години на добу») і тоді все вийде. Але батькам і вихователям часто не вистачає взаєморозуміння, такту, терпіння, щоб почути і зрозуміти один одного. Щоб виправити таке становище проводиться робота щодо залучення батьків у спільну діяльність ЗДО.

Аналіз результативності використання різних форм взаємодії з батьками, а також участь у міському експериментальному проєкті «Особистісно зорієнтований підхід: практичний аспект взаємодії з дитиною» дозволили нам внести певні корективи в цю роботу й застосувати низку інноваційних підходів. Проєкт здійснювався спільно з лабораторією психології дошкільника Інституту психології ім. Г.С. Костюка (завідувач Т.О. Піроженко), під керівництвом наукового консультанта кандидата психологічних наук С.О. Ладивір та наукового співробітника О.І. Федорчук.

Під час однієї з таких зустрічей, Світлана Олексіївна звернула нашу увагу, здавалося б на перший погляд, на дуже просту річ: правильний прийом дитини вранці та передачу її ввечері батькам. Наголосила на необхідності наповнювати змістом ранкові та вечірні години зустрічі з батьками вихованців. Ми вирішили запровадити таку форму роботи з батьками «Із рук в руки» під гаслом: «Правильно приймай дитину вранці й передай її ввечері батькам». Метою такої форми роботи було: акцентування уваги батьків на емоційний стан дитини, вміння визначати і правильно пояснювати певні поведінкові прояви малюків. Мама звикає розповідати про свою дитину, а педагог тим часом (опосередкований вплив на батьків) вчить маму спілкуватися з дитиною (модель спілкування педагога з дитиною) враховуючи такі критерії психолого-педагогічного впливу на батьків:

- вміння чути дитину;
- вміння бачити дитину;
- вміння відчувати (емоційний настрій);
- вміння говорити з дитиною;

- тактильний контакт.

Серед педагогів закладу було проведено анкетування, з метою виявлення розуміння та змісту прийому дитини вранці та передача її ввечері батькам. В результаті анкетування було виявлено, що емоційний стан дитини залишається поза увагою, як педагогів так і більшості батьків, відсутній аналіз отриманої інформації та спостереження під час ранкового прийому з подальшим її використанням протягом дня (індивідуальна робота, обігрування конкретних ситуацій, ігрова та навчальна діяльність).

Педагогам було запропоновано ведення рефлексивного щоденника, в якому фіксувалися спостереження за моделлю поведінки дитини та батьків під час ранкового прийому та вечірніх годин. Така форма роботи з батьками дала позитивні результати: розвиток спостережливості у батьків, розуміння чуттєвої сфери й поведінки власних дітей.

Підготовка і реалізація форми роботи з батьками «із рук в руки» відбувалися за такими векторами:

1. Діагностування педагогів і батьків;
2. Створення педагогічного простору для педагогів (батьків);
3. Діяльнісна педагогіка: реалізація ранкового прийому дітей та вечірньої передачі по-новому;
4. Підведення підсумків: рефлексії педагогів, батьків та дітей.

Завдання, які ми ставили у процесі діагностування педагогів і батьків, наступні:

- Проаналізувати рівень емоційної ціннісної та емпатійної культури у педагогів (батьків);
- З'ясувати рівень обізнаності педагогів (батьків) щодо психологічних особливостей поведінки дітей дошкільного віку;
- Визначити рівень готовності та бажання педагогів (батьків) до розуміння і «розшифрування» емоційного стану дитини.

Ефективними стали методи і прийоми, які були використанні для діагностування педагогів і батьків: автоінтерв'ю «Емоційна взаємодія мами та

дитини», «Дозвілля моєї дитини»; бліц-опитування «Для мене дитячий садок це...», «Дітей виховують батьки, а батьків?»; опитувальники «Які ви батьки?», «Уроки Любові, Краси, Добра»; анкети «Рефлексія власних ціннісних орієнтацій», «Сімейні читання та значення книги у житті родини», «Про дитину і садок»; бліц-опитування дітей «Мій тато».

Завдання, які ми ставили у процесі створення педагогічного простору для педагогів (батьків) полягали в наступному:

- Формувати у дорослих чіткі уявлення про особливості поведінкових проявів у дітей дошкільного віку;
- Підвищити рівень обізнаності педагогів (батьків) про засоби регулювання емоційних станів у дітей;
- Створити умови для обміну досвідом членами родин з питань розвитку емоційної культури у власних дітей.

Варто відзначити як позитивний момент, що найефективнішими методами у створенні педагогічного простору, на думку педагогів та батьків, були «Звягельські діалоги» за участю С.О. Ладивір, «Запитуйте – відповідаємо» – консультації провідного наукового спеціаліста, групові та індивідуальні консультації для батьків («Як виховується співчуття?», «Причини афективних проявів поведінки дитини», «Виховання – майстерність любити дитину», «Чи знаємо ми свою дитину?», «Що стоїть за вередуванням, впертістю, агресивними сплесками?», «Як оберігати власне «Я» дитини?» тощо), адресна допомога, поради та рекомендації у батьківських куточках, «Батьківське віконечко» (підготовка батьками інформації з досвіду сімейного виховання в письмовому вигляді «Гідний вчинок нашої дитини», «Розв'язання конфліктної ситуації у сім'ї» тощо; «Кишенькова бібліотечка» (інформація для батьків з питань виховання, розвитку і навчання дітей у вигляді міні-буклетів, збірок, пам'яток, тематичних дайджестів і шпаргалок. Орієнтовані на конкретну родину або розв'язання певної проблеми, Дні відкритих дверей, заняття-тренінги для батьків, День батьківського самоврядування, відвідування родини дитини.

З метою реалізація ранкового прийому дітей та вечірньої передачі по-новому ми поставили собі такі завдання:

- Розвивати у педагогів спостережливість, почуття такту, толерантності при спілкуванні з батьками та дітьми;
- Формувати у батьків звичку визначати емоційний стан власної дитини, бути відкритим і щирим з вихователями;
- Прикласти зусилля для того, щоб нова форма з батьками принесла, крім психолого-педагогічної просвіти дорослих, якнайбільшу користь дитині.

Під час підведення підсумків за круглим столом (рефлексивне коло) батьки та вихователі ділилися враженнями від нової форми роботи «Із рук в руки». Всі були єдиної думки – така форма роботи є ефективною.

Ми впевнені, що така форма роботи, як «Із рук в руки» дає позитивні результати. Батьки по-іншому подивилися на своїх дітей. Завдяки співпраці науки і практичного досвіду ми маємо позитивні зрушення у характері взаємодії педагогів з батьками і дітьми.

Одним із важливих принципів, який ми враховували у співпраці з родинами вихованців, є тісний взаємозв'язок між змістом роботи з дітьми та змістом психолого-педагогічної просвіти батьків.

Ми зрозуміли, що для нас важлива адаптація не лише дитини, яка вперше прийшла до дитячого садка, а й після літа або вихідного дня. Чи замислювалися ми над тим, про що думає дитина переступаючи поріг дитячого садка? Що її хвилює? Що відчуває? Чого потребує найбільше?

Швидкий темп сучасного життя вимагає від людини бути мобільною. Вміння адаптуватися стає дуже актуальним. Людина, яка не вміє адаптуватися, вирізняється емоційною нестабільністю. Від уміння переходити з однієї сфери в іншу: робота – дім, дім – робота, залежить емоційний фон стану людини.

Висновок. Ми впевнені, що рішення проблеми формування ціннісних орієнтацій дитини дошкільного віку в сучасному соціопросторі потребує посиленої уваги з боку батьків та педагогів. Це сприятиме збереженню

простору дитячої субкультури, становленню моральних почуттів та ціннісних орієнтирів, опірності до негативних соціальних впливів.

Наразі, маємо зрозуміти, що тільки об'єднавши зусилля педагогів і батьків у вихованні та розвитку дитини, ми забезпечимо їй щасливе дитинство.

Література

1. Виховання гуманних почуттів у дітей / С. Ладивір, О. Долинна, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Тищенко, Л. Вовчик-Блакитна, Ю. Приходько ; [за наук. ред. Т. Піроженко, С. Ладивір, Ю. Манилюк]. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 168 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту». [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2234>. (дата звернення: 10.06.2018).
3. Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника: навч. посіб. / Т.О. Піроженко, С.О. Ладивір, Л.І. Соловйова та ін. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 56 с.
4. Ладивір С. О. Дитина пізнає світ. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. 2011. № 10. С. 23–29; № 11. С. 15–25.
5. Ладивір С.О. Взаємодія сімейного й суспільного виховання в розвитку ціннісних орієнтирів дошкільників. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. 2014. №9. С. 4–13.
6. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника: перспектива розвитку: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
7. Прийняття дитиною цінностей : посіб. / Т.О Піроженко, І.І Карабаєва, С.О. Ладивір, Л.І. Соловйова [та ін.] ; за ред. Т.О. Піроженко. Київ: Видавничий Дім „Слово”, 2018. 240 с.
8. Піроженко Т.О., Хартман О.Ю. Психологічні чинники становлення відповідальності батьків за розвиток дитини дошкільного віку. *Дошкільна освіта : наук.-пр. журнал ЗОІППО*. 2010. № 2 (28). С. 68–73.
9. Сидоренко Г.М., Карачун В.В. Традиційні та нові форми взаємодії з батьками дітей раннього віку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. № 9. С. 53–65.

References

1. Ladyvir, S., Dolina, O., Kotricho, V., Kulachkivska, S., Tishchenko, S. et al. (2010). *Vy`xovannya gumanny`x pochuttiv u ditej [The upbringing of humane feelings in children]*. T. Pirozhenko, S. Ladyvir, Yu. Maniluk (Eds.). Ternopil: Mandrivecz`. 168 s. [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrayiny` «Pro doshkil`nu osvitu» [The Law of Ukraine «On preschool education»]. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2234>. (date of receipt on 10/06/2018) [in Ukrainian].
3. Pirozhenko, T.O. Ladyvir, S.O., Soloviova, L.I. (2016). *Kompas u sviti cinnisny`x oriyentacij doshkil`ny`ka [Compass in the world of value orientations for preschoolers]*. Kyiv: Vy`davny`chy`j Dim «Slovo». 56 s.
4. Ladyvir, S.O. (2011). Dy`ty`na piznaye svit [The child will know the world]. *Vy`xovatel` – metody`st doshkil`nogo zakladu – Mentor is a methodologist at a preschool institution*, 10, 23–29; 11, 15–25.
5. Ladyvir, S.O. (2014). Vzayemodiya simejnogo j suspil`nogo vy`xovannya v rozvy`tku cinnisny`x oriyenty`riv doshkil`ny`kiv [Interaction of family and social education in the development of value guides of preschoolers]. *Vy`xovatel` – metody`st doshkil`nogo zakladu – Mentor is a methodologist at a preschool institution*, 9, 4–13.
6. Pirozhenko, T.O. (2010). *Osoby`stist` doshkil`ny`ka: perspekty`vy` rozvy`tku [Preschooler's Personality: Prospects for Development]*. Ternopil: Mandrivecz`. 36 s. [in Ukrainian].
7. Pirozhenko, T.O., Karabaeva, I.I., Ladyvir, S.O., Soloviova, L.I. et. al. (2018). *Pry`jnyattya dy`ty`noyu cinnostej [Adoption by the child of values]*. Kyiv: Vy`davny`chy`j Dim «Slovo». 240 s. [in Ukrainian].
8. Pirozhenko, T.O., Hartman, O.Yu. (2010). Psy`xologichni chy`nny`ky` stanovlennya vidpoval`nosti bat`kiv za rozvy`tok dy`ty`ny` doshkil`nogo viku [Psychological factors of the formation of the responsibility of parents for the development of a child of preschool age]. *Doshkil`na osvita : nauk.-pr. zhurnal ZOIPPO – Preschool education: science .pr. ZRIPPE Magazine*, 2 (28), 68–73.

9. Sidorenko, G. M., Karachun, V.V. (2009). Trady`cijnі ta novi formy` vzayemodiyi z bat`kamy` ditej rann`ogo viku. [Traditional and new forms of interaction with parents of young children]. *Vy`xovatel` – metody`st doshkil`nogo zakladu – Mentor is a methodologist at a preschool institution*, 9, 53–65.

УДК 373. 2 : 159. 922. 7

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА АВТОРСЬКОЮ МЕТОДИКОЮ «РОЗГЛЯДАЙ ТА ПІЗНАВАЙ»

Товкач І. Є.

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти, Педагогічний інститут

Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті представлено зміст авторської методики «Розглядай та пізнавай» – психолого-педагогічної роботи з ілюстрованим змістом для дітей старшого дошкільного віку з ігровими й творчими завданнями для організації індивідуальної і групової роботи з дітьми зазначеного віку з творами художньої літератури (загадками, віршами, казками, зокрема й авторськими) в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї, побудований на результатах психолого-педагогічного дослідження щодо індивідуальних особливостей пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в мовленнєвій діяльності.

Ключові слова: *індивідуалізація, індивідуальні особливості, пізнавальна активність, діти старшого дошкільного віку, методика, принципи.*

Товкач І.Е. ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА С ДЕТЬМИ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЗА АВТОРСКОЙ МЕТОДИКОЙ «РАССМАТРИВАЙ И ПОЗНАВАЙ».

В статье представлено содержание авторской методики «Рассматривай и познавай» – психолого-педагогической работы с